

> Retouradres Postbus 20011 2500 EA Den Haag

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20017
2500 EA DEN HAAG
2500EA20017

DGOBDR

BFR
B&A

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20011
2500 EA Den Haag

Onze referentie

2026-0000091629

Uw referentie

179562

Bijlage(n)

0

Datum 10 maart 2026
Betreft Nadere vervolgvragen voortgang UDO

Met belangstelling heb ik kennisgenomen van de vervolgvragen van 27 januari jl. over de voortgang rond de Uitvoerbaarheidstoets Decentrale Overheden (UDO) van de leden van de fracties van GroenLinks-PvdA, D66, CDA, PvdD, SP, ChristenUnie en OPNL gezamenlijk uit de vaste commissie voor Binnenlandse Zaken. Dit in reactie op mijn brief van 26 november 2025. In deze brief beantwoord ik de gestelde vragen.

De leden van de deze fracties vragen, hoe ik ervoor ga zorgen dat de Eerste Kamer een beter zicht krijgt op de uitkomsten van de UDO en de beschrijving van het proces hieromtrent en op welke termijn dat is gerealiseerd.

Een betere weergave van het met een UDO doorlopen proces en de uitkomsten daarvan in de memorie van toelichting (of andere documenten, indien geen sprake is van wet- of regelgeving) is een belangrijk aandachtspunt bij de kabinetsbrede inzet voor een goede toepassing van de UDO. Deze inzet om medeoverheden eerder te betrekken bij het beleid, is ook duidelijk verwoord in het coalitieakkoord. In gesprekken met departementen en koepels gedurende lopende UDO-trajecten, en in overleggen over verbetering van de toepassing van de UDO, brengt het ministerie van BZK het belang van een zorgvuldige weergave van proces en uitkomsten van de UDO in bijvoorbeeld de memorie van toelichting onder de aandacht. Dit is ook een aandachtspunt voor de inzet van IenW, wanneer het de waterschappen betreft. Wij werken daarnaast aan ondersteunend materiaal, zoals voorbeelddocumenten waarin de relevante elementen van het proces van de UDO, eventuele uitvoeringstoetsen en andere onderzoeken en uitkomsten hiervan zijn opgenomen. Het goed toepassen van de UDO vergt een verandering in de werkwijze, die continue aandacht en inzet van zowel departementen als koepels van medeoverheden vraagt.

Deze leden vragen ook, wat het precies betekent dat de UDO een verplichte kwaliteitseis is en waar, in welke wet- en regelgeving, deze verplichting is vastgelegd, wat deze verplichting materieel inhoudt en wat de gevolgen zijn als niet aan deze verplichting is voldaan.

De UDO is een verplichte kwaliteitseis, aangezien de Ministerraad de UDO en het bijbehorende Normenkader interbestuurlijke verhoudingen als verplichte

kwaliteitseis heeft vastgesteld op 20 januari 2023.¹ Daarmee werd het Beoordelingskader interbestuurlijke verhoudingen uit 2007 vervangen. Het toepassen van de UDO is dus geen wettelijke verplichting, maar een verplichting die volgt uit een besluit van de Ministerraad². De verplichting houdt in dat de UDO bij het maken van beleid en regelgeving, of het herzien van bestaand beleid en regelgeving die decentrale overheden raakt, toegepast moet worden. De UDO is ingebed in het Beleidskompas, de centrale werkwijze voor het maken van nieuw beleid of het herzien van bestaand beleid bij de rijksoverheid, als verplichte overweging bij nieuw beleid met impact op decentrale overheden.

DGOBDR

BFR
B&A

Datum

10 maart 2026

Onze referentie

2026-0000091629

De UDO start zo vroeg mogelijk in het beleidsvormingsproces. In lijn met de eerste stap van het Beleidskompas, is dit het moment waarop de probleemanalyse wordt gemaakt. Dit betekent dat een departement dat beleid gaat maken met (mogelijke) gevolgen voor decentrale overheden, de betreffende koepel(s) van decentrale overheden vanaf de start van de beleidsvorming betreft. In de handleiding UDO staat beschreven dat het beleid makende departement samen met BZK en de relevante koepel(s) bepaalt, hoe omvangrijk de UDO moet zijn en of er een uitvoeringstoets of ander onderzoek moet worden gedaan. Wanneer beleid- of regelgeving waterschappen aangaat, is IenW betrokken bij het UDO proces. Het vakdepartement, BZK (mogelijk IenW) en de desbetreffende koepels van de decentrale overheden werken samen aan de uitwerking van de UDO. Het beleid makende departement voert hierbij de pen, dat wil zeggen dat dit departement regie voert op het gezamenlijke proces, de voortgang ervan en de vastlegging van (tussen)resultaten. Het beleid makende departement is verantwoordelijk voor de te maken beleidskeuzes. Het ministerie van BZK toetst voorafgaand aan bespreking in de Ministerraad aan de hand van het Normenkader en de aandachtspunten uit de Handleiding UDO, of bij voorstellen die gevolgen hebben voor decentrale overheden de betrokkenheid van en/of gevolgen voor de decentrale overheden goed zijn vormgegeven en toegelicht. Bij het niet (afdoende) uitvoeren van de UDO, is de uitvoerbaarheid van het nieuwe beleid voor decentrale overheden niet (afdoende) aan de voorkant getoetst, waardoor bepaalde uitvoeringsaspecten onderbelicht kunnen zijn. Voorstellen die decentrale overheden raken dienen altijd vroegtijdig met de minister van BZK besproken te worden (art. 116 Gemeentewet). Het al dan niet goed toepassen van de UDO is een belangrijke toetssteen voor de beoordeling van voorstellen. Als minister van BZK kan en zal ik andere ministers aanspreken op juiste toepassing van de UDO. De medewerkers van mijn departement kunnen hierbij zo nodig advies geven en hulp bieden. De andere ministers zijn echter zelf verantwoordelijk voor de uitvoering van de UDO en het informeren van uw Kamer over de inhoudelijke uitkomsten hiervan.

De leden van de genoemde fracties vragen, hoe bij het aanleveren van wetsvoorstellen voor de Ministerraad concreet invulling wordt gegeven aan het feit dat er overeenstemming met de minister van BZK moet zijn over de toepassing van de UDO. Ook vragen zij, of dit bij alle wetsvoorstellen een expliciete toets en besluit is, wat er gebeurt als deze overeenstemming er niet is, of de Minister altijd

¹ Bijlage [1070574 \(UDO\)](#) en bijlage [1070575 \(Normenkader\)](#) bij [kamerstuk 33047, nr. 25](#)

² Wel kan de UDO worden gezien als een praktische uitwerking van de wettelijke opdracht in artikel 114 van de Gemeentewet, die verplicht om de gevolgen van voorstellen waarbij sprake is van het vorderen van medebewind, dan wel van significante aanpassing van taken of bevoegdheden van het gemeentebestuur, te onderzoeken en deze in de toelichting te beschrijven.

betrokken wordt indien er ambtelijk geen overeenstemming is, en of voorstellen zonder overeenstemming worden doorgeleid naar de Ministerraad.

DGOBDR

BFR
B&A

Voordat voorstellen worden aangeleverd bij de Ministerraad, vindt eerst ambtelijk overleg plaats. Via zogeheten ambtelijke voorportalen wordt vervolgens bepaald of een voorstel rijp is voor besluitvorming in een Onderraad of de Ministerraad. In deze ambtelijke voorportalen is BZK standaard vertegenwoordigd. Bij het daadwerkelijk aanleveren van voorstellen, die gevolgen hebben voor de decentrale overheden voor de (voorportalen van) de Ministerraad, moet er overeenstemming zijn met de minister van BZK over de toepassing van de UDO. Dit moet op het ministerraadformulier worden aangegeven. In het geval deze overeenstemming er niet is, neemt BZK ambtelijk contact op met het desbetreffende departement, om na te gaan of de UDO alsnog op zodanig manier kan worden toegepast dat overeenstemming bereikt kan worden. Indien overeenstemming uitblijft, kan en zal ik op basis van artikel 116 en 117 van de Gemeentewet andere ministers aanspreken op juiste toepassing van de UDO. Echter, ik kan doorgeleiding naar de Ministerraad bij uitblijven van overeenstemming niet tegenhouden.

Datum

10 maart 2026

Onze referentie

2026-0000091629

Deze leden vragen ook of er een rol voor de minister-president is als de rol van de minister van BZK zich beperkt tot aanspreken van een collegaminister.

Iedere minister draagt binnen ons systeem eigen verantwoordelijkheden, zoals ook blijkt uit de ondertekening van een toelichting bij een wetsvoorstel dat wordt aangeboden aan de Kamers. Ministers beslissen zelf over de voorbereiding van een voorstel. De minister-president heeft daarbij in zoverre een rol dat deze de agenda voor de Ministerraad vaststelt. Het kabinet beslist vervolgens collectief, of een voorstel kan worden aangeboden ter advisering door de Raad van State.

Tot slot antwoord ik bevestigend op de vraag van de genoemde leden of ik bereid ben de dit jaar uit te voeren nulmeting naar de Eerste Kamer te sturen.

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,

Pieter Heerma

TER BESLUITVORMING

Nota actief openbaar
Ja

Onze referentie
2026-0000091627

Datum
19 februari 2026

Opgesteld door

Samengewerkt met

Bijlage(n)
3

Aan
Van

Vaste commissie voor Binnenlandse Zaken
Minister Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

nota

Beslisnota beantwoording EK vragen voortgang UDO

Aanleiding

De vaste commissie voor Binnenlandse Zaken in de Eerste Kamer heeft u op 27 januari 2026 schriftelijke vragen gesteld over de voortgang rond de Uitvoerbaarheidstoets Decentrale Overheden (UDO).

Geadviseerd besluit

De Kamerbrief met daarin de beantwoording op de gestelde schriftelijke vragen te verzenden aan de Eerste Kamer.

Kern

- De vaste commissie voor Binnenlandse Zaken heeft vragen gesteld n.a.v. de eerdere beantwoording van gestelde vragen over de eerste voortgangsbrief van de minister van BZK over de UDO (31 maart 2025). In deze voortgangsbrief zijn activiteiten, leerpunten en verwachtingen geschetst ten aanzien van de UDO, sinds deze in 2023 actief is ingezet.
- Met de UDO wordt beoogd om zo vroeg mogelijk de medeoverheden te betrekken bij nieuw of aan te passen beleid dat hen raakt, zodat dit beleid voor hen uitvoerbaar is. Als minister van BZK bent u de hoeder van dit instrument; uw collega ministers hebben een eigen verantwoordelijkheid om hier op hun beleidsterrein goed invulling aan te geven.
- Het Coalitieakkoord zegt hierover dat we medeoverheden eerder gaan betrekken bij het beleid. "Bij overheveling van taken aan medeoverheden voeren we standaard een uitvoeringstoets uit".
- De eerste ervaringen met de UDO laten zien dat decentrale overheden door departementen vaker en eerder worden betrokken in het beleidsproces. Er is daarnaast nog ruimte voor verbetering in de wijze van toepassing van de UDO. Onze inzet als coördinerend departement op UDO-trajecten wordt hiertoe ook verder versterkt.
- Vanuit BZK voeren wij periodiek overleg met de koepels van medeoverheden over de voortgang van de implementatie van de UDO en over lopende UDO-trajecten.

Bijlagen

Volgnummer	Naam	Informatie
1	Kamerbrief beantwoording vervolgvragen EK voortgang UDO	
2	EK vragen Voortgang Uitvoerbaarheidstoets Decentrale Overheden (UDO)	
3	Antwoorden op Kamervragen over voortgang Uitvoerbaarheidstoets Decentrale Overheden (UDO)	
4	Voortgangsbrief Uitvoerbaarheidstoets Decentrale overheden (31 maart 2025)	

Onze referentie

2026-0000091627

Datum

19 februari 2026